

Komunitní kompostér na Praze 12.

Foto: Jan Losenický

Co s bioodpady

Od 1. ledna 2015 vstoupila v platnost Vyhláška č. 321/2014 Sb., která nařizuje obcím zajistit místa pro sběr bioodpadů. Zajistit obce musí minimálně sběr rostlinných bioodpadů a to od 1. dubna do 31. října v každém kalendářním roce.

Nejlepší odpad je žádný odpad. Nakládání s odpady stojí peníze. To co lidé jako odpad neodloží, to není nutné řešit. Domácí kompostování šetří životní prostředí i peníze.

Pro menší obce (do 1500 obyvatel) se jako řešení jeví vybudování tzv. **malého zařízení**, kompostárny s kapacitou do 150 tun za rok. Ideální je, pokud ji provozuje místní zemědělec (ušetří se na nákupu techniky, smí využít bez certifikace kompost na svém poli).

Další možnost je v obci zavést **systém komunitního kompostování**. Dle vyhlášky musí být jeho kapacita dostatečná (pro celou obec). Nevýhodou komunitní kompostárny je, že zde není možné zpracovávat kuchyňské odpady.

Bioodpady lze shromažďovat **na sběrném dvoře** a pak předávat k dalšímu zpracování. Pokud obec sběrný dvůr nemá, lze k tomu využít i sběrný dvůr regionální. Podmínkou je, že musí být schválen podle §14.1 zákona o odpadech a musí být v dostupné vzdálenosti. Využít lze i **velkoobjemové kontejnery**. Je nutné je ale přistavovat týdně.

V případě, že se obec chystá sbírat bioodpady **do nádob**, je třeba sledovat náklady na jejich svoz. Pokud se obec rozhodne bioodpady vozit na zařízení mimo svůj katastr, mohou být vysoké. Náklady závisí jednak na svozové vzdálenosti, jednak na použité svozové technice a jejím vytížení. Svaz bioodpadů je dobré zpoplatnit a tím podpořit ty, kteří doma kompostují.

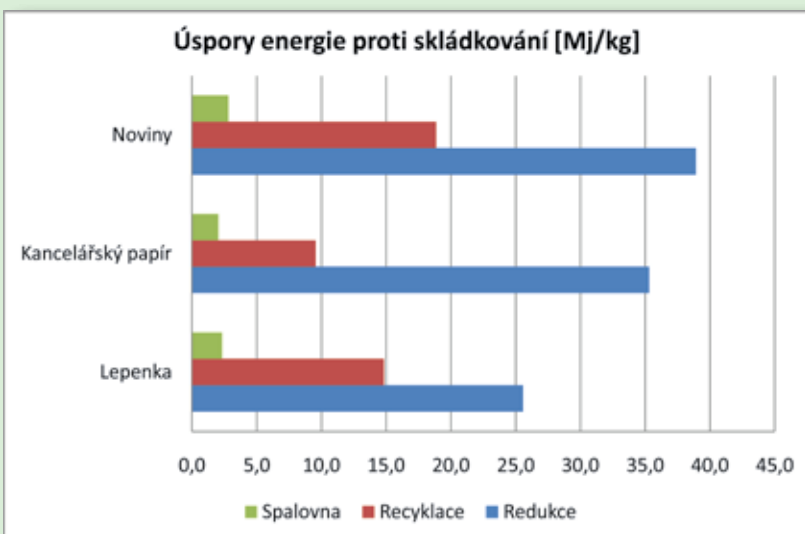
Šetrné papírování

Papír je druhou nejvýznamnější složkou domovních odpadů (cca 18% z jejich hmotnosti). Naše spotřeba papíru, tak jako papír samotný, má svůj rub i líc. Papír je skvělý materiál, který skýtá bohaté možnosti využití. Tou obrácenou stranou je, že výroba papíru je energeticky velmi náročná, a i když je dřevo obnovitelná surovina, nemusí ho být dostatek. Vyplatí se proto papírem šetřit a kde to nejde, použitý papír recyklovat. To znamená třídít a kupovat výrobky ze sběrového papíru. Spalováním papíru se nám vrací maximálně 10% z energie potřebné na jeho výrobu. Papír patří mezi biologicky rozložitelné materiály, jejichž skládkování bude třeba omezit.

Ročně v našich poštovních schránkách končí 15 až 20 kg reklamních letáků.

Foto: Jan Losenický

Úspory energie proti skládkování.

Zdroj: USEPA

Méně obalů

Roční spotřeba nevratných obalů je v ČR mezi 80 až 90 kg na osobu a tvoří 30 až 50% objemu (nikoliv hmotnosti) domovních odpadů. Obaly mohou být papírové, plastové, kovové či vrstvené kartony. **Nejekologičtější obal je ale žádný obal.**

Pár tipů, jak snížit produkci obalů:

1. Kupuji jen to, co potřebuji. Vyhýbám se výrobkům na jedno použití. V dnešní době není problém něco sehnat, ale něčeho se zbavit.
2. Nepodléhám tlakům okolí a reklamě. Před nákupem si udělám seznam věcí, které potřebuji.
3. Kupuji místní sezónní produkty. Ovoce a zeleninu je nejlepší konzumovat čerstvé (čerstvě sklizené, utržené). Podpořím tak nejen své zdraví, ale přispěju i k ochraně životního prostředí (ušetřím energii nutnou pro skladování, chlazení, dopravu, balení).
4. Minimalizuji množství obalů při nákupu. Vaření ze základních surovin vyprodukuje méně odpadů, než když se vaří z polotovarů. Zmenšit množství odpadu lze nákupem koncentrátů. I větší balení je z hlediska dopadu na životní prostředí výhodnější.
5. Dávám přednost obalům, které se dobře recyklují (z plastů je to PET, HDPE). Vyhýbám se PVC.
6. Používám vlastní nákupní tašku, opakovaně lze užívat i plastové sáčky.

Na trhu můžete nakoupit nebalenou zeleninu. Obaly tvoří 30 až 50% objemu našich odpadů. Trh Náplavka v Praze u Palackého náměstí.

Foto: Jan Losenický

Akce pro veřejnost jsou příležitostí uspořádat malý bazar a nabídnout lidem to, co my sami již nepoužíváme. Fajn den na Praze 3 v roce 2010. Foto: Jan Losenický

Nový život pro staré věci

V našich domácnostech se nachází spousta věcí, které nepoužíváme a přitom by mohly ještě dobře sloužit. Lze je prodat či věnovat. Například knihy lze věnovat do místní knihovny. Řadu věcí je možné nabídnout za odvoz. A samozřejmě lze takto věci i získat. Stačí navštívit weby: www.nevyhazujto.cz, www.siknese.cz, www.odkomunity.cz, www.dobre-ve-ci.cz apod. Uspořádat bazar či burzu můžete i sami. Na mnoha místech ČR probíhají sbírky textilu, hraček, bot, domácího textilu či obrouček na brýle. Kontejnery na sběr použitých věcí jsou na ulicích.

V mnoha městech naleznete kontejnery na textil, oblečení, boty apod. Sebrané věci se užijí pro humanitární účely. Méně kvalitní textil pak v útulcích pro zvířata či na výrobu úklidových hadrů.

Foto: Milan Havel, Arnika

ODPADY

V roce 2014 schválil Parlament ČR novelu zákona o odpadech, která zakazuje skládkovat směsný komunální odpad od roku 2024. Foto: Miloš Růžička, Biodomov

Obce a odpady

Obce a města hrají klíčovou roli při nakládání s odpady, které produkují domácnosti v jejich katastru. Každá obec musí vyřešit minimálně, jak se v obci budou likvidovat směsné a nebezpečné odpady, jak třídit papír, plasty, sklo, kovy, zda se budou třídit či kompostovat rostlinné bioodpady. Za to vše má obec právo od lidí vybírat peníze. Je tedy v zájmu zástupců obcí i našem, aby byl systém nakládání s odpady nastaven funkčně a hospodárně.

Novelou zákona o odpadech v roce 2014, pod tlakem neplnění skládkové směrnice, která nám nařizuje omezovat skládkování biologicky rozložitelných odpadů, se poslanci rozhodli zakázat od roku 2024 ukládání směsného odpadu na skládky (nebude se týkat odpadu, který dál nelze využít, například popele). Dobře nastavený systém nakládání s odpady v obci podporuje snižování objemu směsného odpadu (prevenci, znovupoužití, tříděný sběr). Jeho roční produkce v přepočtu na 1 obyvatele je také jedním z nejlepších indikátorů, který situaci obce popisuje. Ty menší jsou schopny ho produkovat jen 50 kg, minimální produkce měst nad 5000 obyvatel je v současnosti přibližně dvojnásobná.

Víte, že:

- nejlepší velké regiony v Evropě dnes produkují jen 60 kg směsného odpadu na 1 obyvatele a rok?
- k nejučinějším nástrojům snižování produkce odpadů patří finanční motivace? Platba podle skutečného množství vyprodukovaných odpadů (PAYT).
- nejvýznamnější složkou domovních odpadů jsou bioodpady? V některých domácnostech to může být i 50 % jejich hmotnosti.

Až 80 % domovních odpadů lze recyklovat a za některé vytríděné suroviny získat odměnu. Výše ročního příjmu od EKO-KOMu, který obcím přispívá na tříděný sběr obalů, je dobrým indikátorem stavu odpadového hospodářství obce. Pokud roční příjem ve vaší obci nedosahuje alespoň 80 Kč na 1 obyvatele, je dobré se nad výsledky zamyslet. EKO-KOM v průměru hradí 2/3 nákladů obcí na tříděný sběr papíru, plastů, skla, nápojových kartonů. Pro řadu měst a obcí je tříděný sběr výše uvedených komodit ziskový. Nutno ale konstatovat, že tomu tak je díky povinnostem firem, které jim zpětný odběr obalů hradí. Jinak by průměrné náklady na recyklaci převyšovaly náklady na likvidaci směsného odpadu (viz tabulka). Sešlápnutím PET láhve můžeme náklady na jejich třídění snížit na polovinu až třetinu.

	Plast	Papír	Sklo	Třídění celkem	Směsný odpad
Jednotkové náklady (Kč/t)	7463	4326	2017	4684	2634
Jednotkové náklady (Kč/obyv.)	75,2	51,9	21,4	153,7	523,3

Průměrné náklady na třídění vybraných komodit a na svoz a likvidaci směsného odpadu. Zdroj: Ekokom

80%	Platba dle množství směsného odpadu (PAYT)
70%	Sběr kovů, kuchyňských odpadů, dřeva atd.
60%	
50%	Sběr bioodpadu na ulici
40%	
30%	Sběr papíru, plastů, skla na ulici
20%	
10%	

Úroveň recyklace v závislosti na nastavení systému v obci. Zdroj: Enzo Favoino, 2008

Příklady dobré praxe

Existuje řada faktorů, které ovlivňují produkci směsných domovních odpadů v katastru obce. K těm nejvýznamnějším patří osvěta, motivace obyvatel (například různé formy motivačních plateb za odpady popsané dále na příkladech jednotlivých obcí), frekvence svozu popelnic, dostupnost nádob na tříděný sběr a to, jak je v obci vyřešeno nakládání s bioodpady. Obce a města, které produkují málo směsných odpadů, využívají obvykle většinu zmíněných nástrojů. Na několika příkladech si to ukážeme.

Dalešice

jsou malá obec v Libereckém kraji se 181 obyvateli. Domácnosti kompostují, třídí papír, plasty, sklo, kovy, nápojové kartony a za směsný odpad platí podle vyprodukovaného objemu. Právě to domácnosti motivuje, aby se chovaly hospodárně. V obci se v roce 2013 vytrídilo 51 kg na 1 obyvatele, směsného odpadu bylo 43 kg. Pochvalu obec zaslouží i za to, jak ve svém zpravodaji informuje obyvatele o výsledcích svého hospodaření.

Chvalšiny

jsou obec s 1235 obyvateli. Leží na Českokrumlovsku v Jihočeském kraji. V roce 2005 zde zavedli pytlový sběr se svozem dům od domu, který probíhá každý týden. Odevzdat lze papír, plasty, elektroodpad atd. Bioodpady obec kompostuje v komunitní kompostárně. Za provoz sběrného dvoru, provoz kompostárny a svoz od domu se platí paušální částkou (150 Kč), směsný odpad domácnosti hradí formou nákupu známek na popelnici. V roce 2013 se v obci vytrídilo přes 35 kg surovin, směsného odpadu bylo 60 kg na 1 obyvatele (produkci bioodpadu nevidují).

Dýšina

má 1797 obyvatel, leží v Plzeňském kraji. Na jednoho obyvatele se zde vytrídí přes 50 kg papíru, plastů, skla a kovů. Odpady v kontejnerech jsou dostatečně stlačené. Díky tomu pokryjí příjmy za zpětný odběr obalů náklady na jejich svoz. Odpad ze zahrad lidé sami vozí na sběrný dvůr. Zelený odpad se vozí na kompostárnu, dřevo se štěpkuje a prodává k energetickému využití. Celkově se obci v roce 2014 na 1 obyvatele vytrídilo 144,4 kg surovin, směsného a objemného odpadu bylo 122,4 kg. Dýšina patří mezi obce s nejnižší produkcí směsného odpadu v ČR (v roce 2013 to bylo 75 kg/obyv.).

Fulnek

je město v Moravskoslezském kraji s 5877 obyvateli. Ve Fulneku se třídí papír, plasty, nápojové kartony (společně s plasty), kovy (společně s plasty), směsné sklo, po městě jsou rozmístěny i 1100 litrové kontejnery na bioodpad. Dále jsou ve městě rozmístěny kontejnery na textil (5 ks) a elektroodpad (7 ks). Další odpady lze odevzdat ve sběrném dvoře. Na odvoz směsného komunálního odpadu si domácnosti na základě smlouvy pronajímají nádoby o objemu 70, 110, 1100 litrů s tím, že mohou být vyváženy buď 1x týdně, 1x za 2 týdny či 1x za 4 týdny. To motivuje domácnosti k třídění a prevenci vzniku odpadů. V roce 2014 se ve Fulneku na 1 obyvatele vytrídilo 187 kg surovin, směsného odpadu se vyvezlo 104 kg.

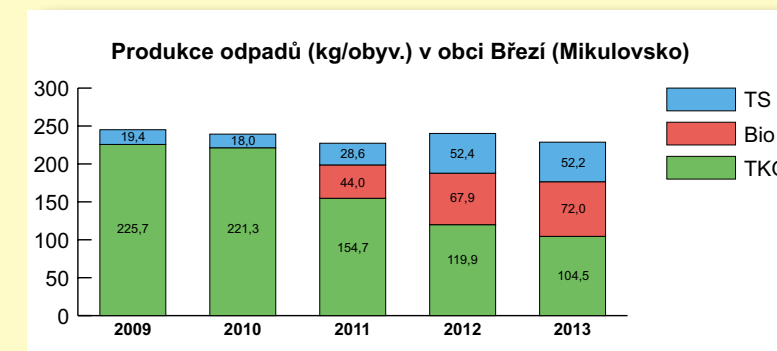
Od 1.ledna 2015 jsou obce povinny zajistit sběr kovů.

Písek

s téměř třiceti tisíci obyvateli své odpadové hospodářství dlouhodobě a koncepčně rozvíjí. Provozuje skládku, třídící linku pro plasty a papír, kompostárnu, sedm sběrných dvorů. V Písku se třídí papír, plasty společně s nápojovými kartony, směsné sklo, bioodpady, textil, elektroodpad. Ve městě je 145 sběrných stanovišť na separovaný odpad, 12 kontejnerů na textil a 12 kontejnerů na elektroodpad. Po městě je rozmístěno 2000 nádob na bioodpad (o objemu 240 litrů). V roce 2014 se v Písku na 1 obyvatele vytrídilo 50 kg papíru, plastů a skla, 216 kg bioodpadů, směsného odpadu se vyvezlo pouze 134 kg na obyvatele. Písek je největší české město s produkcí směsných odpadů pod 150 kg na 1 obyvatele.

Firma STKO Mikulov

v Jihomoravském kraji nabízí obcím unikátní svozový systém, který je pro lidi nejen pohodlný, ale motivuje je k prevenci a třídění. U každé zapojené domácnosti se sleduje, jaký objem odpadu vyprodukovala, jaký objem surovin vytrídila. Podle toho pak platí za odpady. Systém je zaveden již ve 24 obcích, v polovině z nich je roční produkce směsného odpadu na 1 obyvatele pod 150 kilogramy. V obci Břeží došlo během 2 let po zavedení systému k poklesu produkce směsného odpadu téměř na polovinu (viz graf, TS = tříděný sběr, Bio = odpad ze zahrad a kuchyní, TKO = směsný odpad).

Kdo jsme

Spolek Arnika je česká nezisková organizace, která spojuje lidi usilující o lepší životní prostředí. Věříme, že přírodní bohatství není pouze darem, ale také závazkem uchovat jej do budoucna.

V rámci programu **Toxické látky a odpady** se snažíme přispět k minimalizaci znečištění životního prostředí toxickými látkami. V případě nakládání s odpady to znamená klást důraz na udržitelnou spotřebu, prevenci, recyklaci a kompostování. Nepodporujeme spalování a skládkování odpadu.

Kontakt: Arnika, Chlumova 17, 130 00, Praha 3, telefon: 222 781 471, e-mail: arnika@arnika.org, web: arnika.org

Podpořte prosím naše aktivity například darem 500 korun a pomozte s námi prosazovat upřednostnění recyklace a kompostování odpadů před spalováním a skládkováním. Požadujeme také nižší poplatky za odpad pro ty, kdo poctivě třídí. Buďte součástí rozhodování o tom, jakým směrem se vydá odpadové hospodářství ČR. Číslo našeho účtu je 290 011 7959 / 2010. Děkujeme Vám za podporu.

Tento letáček vznikl v roce 2015, v rámci projektů „Prevence srozumitelně“ (podpořeno Ministerstvem životního prostředí ČR) a „Simple and smart waste reduction strategies for Visegrad municipalities“ (podpořeno Visegradským fondem). Letáček nemusí vyjadřovat stanovisko dárců.